

ZNACZENIE OCHRONY DOKUMENTÓW PASZPORTOWYCH W KONTEKŚCIE AKTUALNYCH ZAGROŻEŃ TERRORYSTYCZNYCH W EUROPIE

Hanna Rutkiewicz¹

Streszczenie. Unia Europejska, borykająca się obecnie z problemem nielegalnej imigracji na terytorium państw członkowskich, nie posiada niezawodnych regulacji pozwalających na weryfikację tożsamości osób przekraczających jej granice. Systemy SIS II, VIS czy Eurodac, służące bezpieczeństwu każdego z państw UE, działają wybiórczo, zawierają w swych rejestrach jedynie określone kategorie danych. Niniejszy artykuł skupia się w głównej mierze na znaczeniu ochrony dokumentów paszportowych – dokumentów potwierdzających tożsamość, w tym obywatelstwo danego kraju, dających prawo do przekraczania granicy i pobytu poza nią. Jak potwierdziły m.in. zamachy przeprowadzone w Paryżu 13 listopada 2015 r., posługiwanie się fałszywymi paszportami pozwala na przedostanie się do Europy, a także swobodne przemieszczanie się po niej terrorystów.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, prawo UE, strefa Schengen, ochrona dokumentów paszportowych, terroryzm.

13 listopada 2015 roku w Paryżu w zamachach terrorystycznych zginęło ponad 130 osób. Do pierwszego wybuchu doszło na stadionie piłkarskim na przedmieściach stolicy, w czasie meczu pomiędzy drużynami Niemiec i Francji, na którym obecny był prezydent François Hollande. W czasie kolejnych 30 minut terroryści przeprowadzili ataki: przy Avenue Jules Rimet (niedaleko stadionu Stade de France) i około 400 metrów od stadionu przy Rue de la Cokerie – gdzie również doszło do wybuchów; przy Rue Bichat i Rue Alibert, a także w lokalach Bonne Biere i La Belle Equipe, gdzie terroryści z automatycznej broni palnej zabili kilkadziesiąt osób; w 11. dzielnicy zamachowiec-samobójca ranił kilkanaście ludzi; kolejny wysadził się w restauracji Le Comptoir Voltaire przy Boulevard, raniąc jedną osobę; w sali koncertowej Bataclan – ofiar zamachu było około dziewięćdziesięciu². Niecałe trzy godziny od pierwszego zamachu, o północy, François Hollande ogłosił stan wyjątkowy na całym terytorium Francji, po raz pierwszy od ponad 50 lat. 14 listopada w Internecie ukazało się oświadczenie Państwa Islamskiego, przyznającego, że stoi za zamachami³.

Tego samego dnia w mediach pojawiła się również informacja, że przy ciele jednego z terrorystów służby znalazły syryjski paszport⁴. Ślady linii papilarnych

¹ Doktorantka WCY WAT.

² www.bbc.com/news/world-europe-34818994; dostęp dnia 18.03.2016 r.

³ www.lefigaro.fr/actualite-france/2015/11/14/01016-20151114ARTFIG00253-attentats-de-paris-chronologie-d-une-nuit-d-horreur.php; dostęp dnia 18.03.2016 r.

⁴ www.lefigaro.fr/flash-actu/2015/11/14/97001-20151114FILWWW00177-attentats-le-passeport-syrien-retrouve-a-paris-appartenait-a-un-migrant-enregistre-en-grece.php; dostęp dnia

samobójcy, który wysadził się obok stadionu Stade de France, okazały się odpowiadać liniom papilarnym człowieka, który przybył do Grecji 3 października 2015 r. i parę dni później przekroczył granicę z Serbią⁵, natomiast znaleziony przy nim dokument uznany został za fałszywy⁶. Jedną z podstaw tego twierdzenia były doniesienia serbskich służb, o których poinformował opinię publiczną m.in. dziennik „The Guardian”. Zgodnie z nimi aż osiem osób przekroczyło granice Europy, legitymując się podobnymi dokumentami (z powtarzającymi się w każdym z paszportów danymi), w tym dwie, których paszporty były identyczne – wydane na nazwisko Ahmad Almohammad⁷. Jedną z tych osób był zamachowiec z Paryża, drugą zatrzymano w Serbii. Oryginalny paszport, na podstawie którego wykonano fałszywe kopie, należał prawdopodobnie do nieżyjącego od kilku miesięcy oficera wojsk reżimu Baszara al-Asada⁸.

K. Izak w artykule *Imigranci a prawo, dokumenty i bezpieczeństwo narodowe* stwierdza, że w wyniku błędów i niepełnych procedur jeden z zamachowców z Paryża z 13 listopada 2015 r., któremu francuskie służby zatrzymały paszport, otrzymał kolejny, po zgłoszeniu zaginięcia dokumentu, a następnie, przebywając już na terenie Syrii, został przygotowany do działalności terrorystycznej⁹. Ponadto rzeczniczka agencji Frontex (Europejska Agencja Zarządzania Współpracą Operacyjną na Zewnętrznych Granicach Państw Członkowskich Unii Europejskiej)¹⁰ przyznała, że osoby pracujące dla agencji na wyspach greckich nie tylko nie posiadają odpowiedniego sprzętu, lecz także nie ma wśród nich specjalistów w dziedzinie weryfikacji autentyczności dokumentów¹¹. Jak podkreśla K. Izak: „Brak kontroli biometrycznych przy wjeździe i wyjeździe ze strefy Schengen uniemożliwia faktyczne

---

18.03.2016 r.

⁵ www.theguardian.com/world/2015/nov/15/why-syrian-refugee-passport-found-at-paris-attack-scene-must-be-treated-with-caution

⁶ www.independent.co.uk/news/world/middle-east/paris-terror-attack-the-booming-black-market-for-fake-syrian-passports-a6744041.html

⁷ www.theguardian.com/world/2015/nov/17/how-easy-is-it-to-buy-fake-syrian-passport

⁸ K. Izak, *Imigranci a prawo, dokumenty i bezpieczeństwo narodowe*, „Człowiek i Dokumenty”, nr 40 (styczeń-marzec 2016), ww1.pwppw.pl/kwartalnik_biezacy_numer.html?id=51&magCid=267; dostęp dnia 19.03.2016 r.

⁹ Ibidem.

¹⁰ Agencja została ustanowiona na mocy rozporządzenia Rady (WE) nr 2007/2004 (26.10.2004, Dz.U. L 349 z 25.11.2004). Zadaniem FRONTEX jest koordynacja współpracy operacyjnej między państwami członkowskimi w dziedzinie zarządzania granicami zewnętrznymi, wspomaganie państw członkowskich w szkoleniu funkcjonariuszy straży granicznej, przeprowadzanie analizy ryzyka, śledzenie rozwoju badań mających znaczenie dla kontroli i ochrony granic zewnętrznych, wspomaganie państw członkowskich w sytuacjach wymagających zwiększonej pomocy technicznej i operacyjnej na granicach zewnętrznych, a także udzielanie państwom członkowskim niezbędnego wsparcia w organizowaniu wspólnych działań dotyczących powrotów; za: www.europa.eu/about-eu/agencies/regulatory_agencies_bodies/policy_agencies/frontex/index_pl.htm; dostęp dnia 17.03.2016 r.

¹¹ www.theguardian.com/world/2015/nov/17/how-easy-is-it-to-buy-fake-syrian-passport

poświadczenie danych osobowych podróży. W związku z tym niektóre służby proponują wprowadzenie zdjęć identyfikacyjnych do systemu SIS II, dostępnego dla wszystkich sygnatariuszy Układu z Schengen w celu skuteczniejszego wykrywania przypadków posługiwania się cudzą tożsamością¹².

System SIS II funkcjonuje od kwietnia 2013 r. Ustanowiony został na podstawie postanowień tytułu IV Konwencji wykonawczej z dnia 19 czerwca 1990 r. do układu z Schengen z dnia 14 czerwca 1985 r. pomiędzy rządami państw Unii Gospodarczej Beneluksu, Republiki Federalnej Niemiec oraz Republiki Francuskiej w sprawie stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach. System i jego rozszerzona wersja SIS I+ to instrument stosowania postanowień dorobku Schengen włączonego w ramy Unii Europejskiej¹³. Obecnie aktami regulującym jego funkcjonowanie jest Rozporządzenie (WE) NR 1987/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen drugiej generacji (SIS II)¹⁴ i Decyzja Rady 2007/533/WSiSW z dnia 12 czerwca 2007 r. w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen drugiej generacji (SIS II)¹⁵. Celem jego działania jest utrzymanie wysokiego poziomu bezpieczeństwa w przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości Unii Europejskiej, dzięki wspomaganiu współpracy operacyjnej organów policji i organów sądowych w sprawach karnych¹⁶. Do systemu wprowadzane są następujące wpisy: dane osób poszukiwanych w celu aresztowania ich i wydania na podstawie europejskiego nakazu aresztowania lub dane osób poszukiwanych w celu aresztowania ich i ekstradycji – umieszczane na wniosek właściwego organu sądowego państwa członkowskiego wydającego nakaz lub na podstawie nakazów aresztowania wydawanych zgodnie z umowami, które Unia Europejska zawarła z państwami trzecimi na podstawie art. 24 i 38 Traktatu UE w celach związanych z wydawaniem osób na podstawie nakazu aresztowania i które przewidują przekazywanie takiego nakazu aresztowania za pośrednictwem Systemu Informacyjnego Schengen¹⁷. W przypadku dokumentu tożsamości danymi obligatoryjnie wprowadzanymi do systemu są: 1) podstawa prawna wpisu, 2) czynności do podjęcia, 3) data wygaśnięcia wpisu, 4) rodzaj dokumentu, 5) kraj wydania dokumentu, 6) data zgłoszenia utraty dokumentu, 7) jedno z następujących

---

¹² K. Izak, *Imigranci a prawo, dokumenty i bezpieczeństwo narodowe*, op. cit.

¹³ Rozporządzenie (WE) NR 1987/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen drugiej generacji (SIS II).

¹⁴ Dz.U. UE.L.2006.381.4 z dnia 28.12.2006.

¹⁵ Dz.U.UE.L.2007.205.63 z dnia 7.08.2007.

¹⁶ Pkt 5 Decyzji Rady 2007/533/WSiSW z dnia 12 czerwca 2007 r. w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen drugiej generacji (SIS II).

¹⁷ Artykuł 26 Decyzji Rady 2007/533/WSiSW z dnia 12 czerwca 2007 r. w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen drugiej generacji (SIS II).

pól: nazwisko i data urodzin posiadacza dokumentu lub nazwisko posiadacza dokumentu i numer dokumentu. Natomiast dane fakultatywne to: 1) imię posiadacza dokumentu, 2) data urodzenia, 3) miejsce wydania dokumentu, 4) data wydania dokumentu, 5) seria i numer dokumentu, 6) zdjęcie¹⁸.

W ramach UE działa także Europejski Zautomatyzowany System Rozpoznawania Odcisków Palców Eurodac, powołany do podnoszenia efektywności czynności skierowanych przeciwko przestępstwom terrorystycznym lub innym poważnym przestępstwom, ich wykrywania lub ścigania. Jak stanowią punkty 1 i 2 art. 14 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 603/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r.¹⁹: „1. Każde państwo członkowskie niezwłocznie pobiera odciski wszystkich palców od każdego obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca w wieku co najmniej 14 lat, przybywającego z państwa trzeciego, który został zatrzymany przez właściwe organy kontrolne w związku z nielegalnym przekroczeniem lądowej, morskiej lub powietrznej granicy tego państwa członkowskiego i nie został zawrócony lub który pozostaje fizycznie na terytorium państw członkowskich i nie został uwięziony, umieszczony w miejscu zatrzymania lub zakładzie zamkniętym przez cały okres pomiędzy zatrzymaniem i wydaleniem na podstawie decyzji o zawróceniu. 2. Dane państwo członkowskie przesyła do systemu centralnego – najszybciej jak to możliwe i nie później niż 72 godzin po dniu zatrzymania – następujące dane dotyczące każdego obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, o którym mowa w ust. 1 i który nie został zawrócony:

- a) dane daktyloskopijne;
- b) państwo członkowskie pochodzenia, miejsce i data zatrzymania;
- c) płeć;
- d) numer referencyjny użyty przez państwo członkowskie pochodzenia;
- e) data pobrania odcisków palców;
- f) data przesłania danych do systemu centralnego;
- g) numer identyfikacyjny operatora.

---

¹⁸ K. Bakalarczyk-Burakowska, R. Lewandowski, T. Siemianowski, *Przygotowanie policjanta do wykorzystywania przez Policję dorobku prawnego Schengen*, Centrum Szkolenia Policji, Legionowo 2015, s. 17.

¹⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 603/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia systemu Eurodac do porównywania odcisków palców w celu skutecznego stosowania rozporządzenia (UE) nr 604/2013 w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za rozpatrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca oraz w sprawie występowania o porównanie z danymi Eurodac przez organy ścigania państw członkowskich i Europol na potrzeby ochrony porządku publicznego, a także zmieniające rozporządzenie (UE) nr 1077/2011 ustanawiające Europejską Agencję ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości (wersja przekształcona), Dz.U.UE.L.2013.180.1 z dnia 29.06.2013.

Kolejnym instrumentem służącym bezpieczeństwu i dotyczącym przekraczania granic UE jest Wizowy System Informacyjny VIS²⁰. Celem jego funkcjonowania jest realizacja wspólnej polityki wizowej, poprawa współpracy konsularnej, procesu konsultacji pomiędzy centralnymi organami wizowymi, dzięki ułatwieniom w wymianie pomiędzy państwami członkowskimi danych o wnioskach, a także o związanych z nimi decyzjach. Ponadto system działa w celu zapobiegania „handlowi wizami”, wspomagania walki z nadużyciami oraz usprawnienia odpraw w przejściach granicznych, na granicach zewnętrznych i na terytorium państw członkowskich. Służy do identyfikacji osób, które mogą nie spełniać warunków wjazdu, pobytu lub zamieszkania na terytorium państw członkowskich lub które przestały spełniać te warunki, a jego głównym zadaniem jest zapobieganie zagrożeniom bezpieczeństwa wewnętrznego każdego z państw UE²¹. Do VIS wprowadzane są: dane osobowe, a także inne dane identyfikacyjne; fotografia osoby ubiegającej się o wizę; odciski palców (poza dziećmi do 12. roku życia oraz posiadaczami paszportów dyplomatycznych lub służbowych); odsyłacze do innych wniosków, w przypadku gdy wniosek wizowy zainteresowanej osoby był już wcześniej zarejestrowany²². Istotnym problemem związanym z dostępem odpowiednich służb do historii wniosków wizowych danej osoby z systemu VIS jest konieczność usuwania zebranych danych po pięciu latach od wprowadzenia ich do systemu²³.

Zgodnie z definicją zawartą w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 810/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. ustanawiającym Wspólnotowy Kodeks Wizowy²⁴ „wiza” to zezwolenie wydawane przez państwo członkowskie na: tranzyt przez terytorium państw członkowskich lub planowany pobyt na terytorium państw członkowskich nieprzekraczający 90 dni w ciągu każdego 180-dniowego okresu; tranzyt przez międzynarodową strefę tranzytową portów lotniczych państw członkowskich. „Wiza jednolita” to wiza ważna na całym terytorium państw członkowskich, z kolei „wiza o ograniczonej ważności terytorialnej” oznacza wizę ważną na terytorium jednego lub kilku, jednak nie wszystkich państw członkowskich. „Tranzytowa wiza lotniskowa” uprawnia natomiast do tranzytu przez międzynarodową strefę tranzytową jednego lub kilku portów lotniczych państw członkowskich. Wizy wydane przez państwa członkowskie UE przyjmują formę jednolitego formularza

---

²⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 767/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. w sprawie Wizowego Systemu Informacyjnego (VIS) oraz wymiany danych pomiędzy państwami członkowskimi na temat wiz krótkoterminowych (rozporządzenie w sprawie VIS), Dz.U.UE.L.2008.218.60 z dnia 13.08.2008.

²¹ Pkt 5 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 767/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. w sprawie Wizowego Systemu Informacyjnego (VIS) oraz wymiany danych pomiędzy państwami członkowskimi na temat wiz krótkoterminowych (rozporządzenie w sprawie VIS), Dz.U.UE.L.2008.218.60 z dnia 13.08.2008.

²² Przygotowanie policjanta do wykorzystywania przez Policję dorobku prawnego Schengen, op. cit., s. 48.

²³ Art. 23 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 767/2008.

²⁴ Dz.U.UE.L.2009.243.1 z dnia 15.09.2009.

(naklejki)²⁵. Zawierają one znaki zabezpieczające i rubryki do wypełnienia zgodnie z załącznikiem do Rozporządzenia Rady (WE) nr 1683/95.

Znaki zabezpieczające w unijnych wizach to:

- 1) zintegrowana fotografia wykonana zgodnie z wysokimi standardami zabezpieczeń;
- 2) element optycznie zmienny („kinegram”²⁶ lub znak równorzędny) – w którym, w zależności od kąta patrzenia, widoczne jest 12 gwiazd, litera „E”, a także kula ziemiska w różnych rozmiarach i kolorach;
- 3) logo, składające się z litery lub liter odpowiadających państwu członkowskiemu, które wydało wizę (lub liter „BNL” w przypadku krajów Beneluk-su); logo posiada efekt ukrytego obrazu, ma jasny odcień w płaszczyźnie pionowej lub ciemny przy obrocie o 90°;
- 4) słowo „wiza”, w zależności od kąta patrzenia zielone lub czerwone, wykonane farbą optycznie zmienną²⁷;
- 5) 9-cyfrowy krajowy numer naklejki wizowej;
- 6) kod kraju, wskazujący państwo członkowskie, które wydało wizę, zgodny z kodami krajów określonymi w dokumencie nr 9303 ICAO dotyczącym dokumentów podróży nadających się do odczytu maszynowego.

Wiza, czyli zgoda państwa na wjazd na jego terytorium obywatela innego państwa lub osoby nieposiadającej żadnego obywatelstwa, potwierdza wiarygodność paszportu (dokumentu podróży), zaświadcza w pewnym sensie, że organ odpowiedzialny za jego wydanie posiada ku temu kompetencje. Ma ona wobec tego charakter zarówno legalizacyjny, jak i administracyjny²⁸. Jako decyzje administracyjne, stanowiące uzupełnienie paszportów, wizy zaczęły funkcjonować po kongresie wiedeńskim w 1815 r., a szeroki rozwój ustawodawstwa poszczególnych państw europejskich związany z wizami miał miejsce po I wojnie światowej²⁹. Istotna w tej materii była konferencja kodyfikacyjna w Hadze w 1930 r., gdzie uznano zasadę, że

---

²⁵ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1683/95 z dnia 29 maja 1995 r. ustanawiające jednolity formularz wizowy, Dz.U.UE.L.1995.164.1 z dnia 14.07.1995.

²⁶ Kinegram to komputerowo generowany hologram (element dyfrakcyjny optycznie zmienny), który może tworzyć wiele obrazów o wysokiej rozdzielczości, zawierający komputerowo generowane dyfrakcyjne elementy optyczne (efekty kinematyczne, efekty zmiany barwy, odwrócenia kontrastów i inne efekty specjalne); za: *Glosariusz PRADO*, Rada Unii Europejskiej, www.consilium.europa.eu/prado/pl/prado-glossary/prado-glossary.pdf; dostęp z dnia 20.03.2016 r.

²⁷ Farba optycznie zmienna (OVI) to farba drukarska zawierająca mikroskopijne pigmenty działające jak filtry interferencyjne, dające dużą zmienność barw w zależności od kąta obserwacji lub oświetlenia; farby tego rodzaju stosowane są w druku wklęsłym (wklęsłodruku) lub w sitodruku; za: *Glosariusz PRADO*, op. cit.

²⁸ A. Wasilewski, *Wizy (akty prawne o cudzoziemcach w polskiej praktyce konsularnej) 1918-1998*, MSZ Departament Konsularny i Polonii, Warszawa 2003, s. 8.

²⁹ Ibidem, s. 8 i 9.

każde z państw posiada pełną swobodę do wyznaczania warunków, które dotyczą wjazdu, pobytu i przejazdu cudzoziemców przez jego teren³⁰.

Również na początek XIX w. przypada upowszechnienie w krajach europejskich obowiązku posiadania paszportu. Jednak dzieje dokumentów paszportowych – dokumentów szczególnych, określających przynależność państwową, a także potwierdzających uprawnienia do przekraczania granicy i pobytu za nią, którymi posługiwano się na terenie Europy, są naturalnie znacznie dłuższe w porównaniu do historii wiz.

Już w VIII w. na podstawie traktatu grecko-bułgarskiego podróżni kupcy z obu państw mieli obowiązek posiadania dokumentów zaopatrzonych w specjalną pieczęć i wystawionych przez władze ojczyste³¹. W X w., zgodnie z traktatem zawartym pomiędzy carem Igorem a Bizancjum, funkcjonowały dwa typy dokumentów paszportowych – dokumentami ze złotą pieczęcią posługiwali się posłowie, natomiast zaopatrzonymi w srebrną – kupcy. Jak wskazuje A. Wasilewski, w związku z rozwojem pielgrzymek do Ziemi Świętej zwyczaj ten objął również zarówno kupców łacińskich, jak i arabskich³².

W 1623 r. we Francji wprowadzono obowiązek posiadania paszportów dla kurierów, zwykłych podróżnych i cudzoziemców, którzy przemieszczali się poza wyznaczonymi szlakami. Obowiązek ten został rozszerzony w 1669 r. i dotyczył wszystkich, którzy przekraczali granicę – wjeżdżających i wyjeżdżających z terytorium państwa³³. W 1793 r. przywrócono obowiązek paszportowy zniesiony dwa lata wcześniej. W ogarniętej rewolucją Francji chciano w ten sposób zapobiegać „...knowaniom emigrantów i utrzymać własną powagę terroryzmem i surowymi przepisami wolność ograniczającami...”³⁴.

Jak wykładał w 1882 r. J.B. Oczapowski, w drugiej połowie XIX w. w ustawodawstwie zachodniej i środkowej Europy dążono do uproszczenia lub zaniechania formalności związanych z dokumentami paszportowymi³⁵. W Szwajcarii i Anglii obowiązek paszportowy dotyczył jedynie wyjeżdżających do krajów, gdzie istniał ścisły system kontroli policyjnej. Z kolei w roku 1850 i 1859 państwa niemieckie zawarły umowę dotyczącą tzw. *Passkarten* – upraszczając procedury związane z uzyskaniem właściwego paszportu dla swoich obywateli, a także skracając czas oczekiwania na dokument³⁶. Co warto podkreślić, obowiązujący pod koniec XIX w. bawarski kodeks karny penalizował zarówno brak dokumentów legitymacyjnych, jak i ich fałszowanie³⁷.

---

³⁰ Ibidem, s. 9.

³¹ Ibidem, s. 7.

³² Ibidem.

³³ Ibidem.

³⁴ J.B. Oczapowski, *Ustawodawstwo paszportowe. Studium teorii zarządu wewnętrznego w formie ustnego wykładu*, Biblioteka Umiejętności Prawnych, IV MISCELLANEA, Warszawa 1882, s. 41.

³⁵ Ibidem, s. 42.

³⁶ Ibidem, s. 44.

³⁷ Ibidem.

W trakcie I wojny światowej i bezpośrednio po niej obowiązek posiadania paszportów zaczął być rygorystycznie egzekwowany. Paszport spełniał podwójną rolę – pozwalał władzom danego państwa kontrolować wyjazdy własnych obywateli, a także zapobiegał wjazdowi cudzoziemców, którzy mogliby okazać się niepożądani³⁸.

W II Rzeczypospolitej pierwszym aktem regulującym kwestię paszportów była ustawa z dnia 17 lipca 1924 r. w sprawie opłat za paszporty na wyjazd za granicę³⁹, podpisana przez prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. W kolejnej ustawie, z 1936 r.⁴⁰ (podpisanej przez prezydenta Ignacego Mościckiego), ustalono następujące rodzaje paszportów: paszporty zwyczajne, paszporty służbowe, paszporty dyplomatyczne i paszporty zbiorowe⁴¹. Zgodnie z ustawą warunkiem uzyskania paszportu było: 1) posiadanie obywatelstwa polskiego, 2) zezwolenie władz wojskowych, jeżeli w myśl obowiązujących przepisów zezwolenie takie było wymagane, 3) zaświadczenie, przewidziane w przepisach o emigracji, jeżeli wyjazd miał nastąpić w celach emigracyjnych, 4) zezwolenie rodziców, opiekunów bądź kuratorów, jeżeli wydanie paszportu dotyczyło osób niepełnoletnich lub niewłasnowolnych⁴².

Jak stanowi obecnie obowiązująca w Polsce ustawa z dnia 13 lipca 2006 r. o dokumentach paszportowych⁴³, ilekroć jest w niej mowa o dokumencie paszportowym – należy przez to rozumieć: paszport, paszport tymczasowy, paszport dyplomatyczny, paszport służbowy Ministerstwa Spraw Zagranicznych⁴⁴. Zgodnie z art. 3: „Każdy obywatel polski ma prawo do otrzymania paszportu. Pozbawienie lub ograniczenie tego prawa może nastąpić wyłącznie w przypadkach przewidzianych w ustawie”. Z kolei art. 4 stanowi: „Dokument paszportowy uprawnia do przekraczania granicy i pobytu za granicą oraz poświadcza obywatelstwo polskie, a także tożsamość osoby w nim wskazanej w zakresie danych, jakie ten dokument zawiera”. W okresie ich ważności dokumenty paszportowe stanowią własność Rzeczypospolitej Polskiej⁴⁵.

Zgodnie z art. 46 ustawy z dnia 13 lipca 2006 r. o dokumentach paszportowych tworzy się centralną ewidencję wydanych i unieważnionych dokumentów paszportowych. Jak stanowi art. 52 ustawy: „1. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, minister właściwy do spraw zagranicznych, wojewoda, konsul, Komendant Główny Policji oraz Komendant Główny Straży Granicznej mają bezpośredni dostęp do zbiorów centralnej ewidencji w zakresie niezbędnym do wykonywania ustawowych zadań. 2. Dane przetwarzane w centralnej ewidencji paszportowej udostępnia się,

---

³⁸ *Paszporty (akty prawne o cudzoziemcach w polskiej praktyce konsularnej) 1918-1998*, op. cit., s. 8.

³⁹ Dz.U.1924.69.672 z dnia 8.08.1924.

⁴⁰ Ustawa z dnia 14 lipca 1936 r. o paszportach, Dz.U.1936.56.404 z dnia 22.07.1936.

⁴¹ Art. 1 ustawy z dnia 14 lipca 1936 r. o paszportach.

⁴² Art. 2 ustawy z dnia 14 lipca 1936 r. o paszportach.

⁴³ Dz.U. 2013.268 z dnia 27.02.2013.

⁴⁴ Art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 13 lipca 2006 r. o dokumentach paszportowych.

⁴⁵ Art. 5 ustawy z dnia 13 lipca 2006 r. o dokumentach paszportowych.

w zakresie niezbędnym do wykonywania ustawowych zadań: 1) Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego; 2) Agencji Wywiadu; 3) Centralnemu Biuru Antykorupcyjnemu; 4) ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych; 5) (uchylony); 6) prokuratorowi; 7) sądowni; 8) Służbie Więziennej; 9) Służbie Kontrwywiadu Wojskowego; 10) Służbie Wywiadu Wojskowego; 11) Żandarmerii Wojskowej; 12) Szeffowi Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych; 13) Biuru Ochrony Rządu. 2a. Podmiotom, o których mowa w ust. 2, nie udostępnia się danych biometrycznych w postaci odcisków palców zgromadzonych w centralnej ewidencji. 3. Dane z centralnej ewidencji mogą być udostępniane na podstawie umów międzynarodowych, których stroną jest Rzeczpospolita Polska”.

W polskich dokumentach paszportowych zamieszcza się następujące dane: 1) nazwisko; 2) imię (imiona); 3) datę i miejsce urodzenia; 4) obywatelstwo; 5) płeć; 6) wizerunek twarzy i podpis posiadacza; 7) datę wydania i datę upływu ważności dokumentu paszportowego; 8) serię i numer dokumentu paszportowego; 9) numer PESEL; 10) nazwę organu wydającego; 11) dane biometryczne⁴⁶.

Państwa członkowskie Unii Europejskiej obowiązują Rozporządzenie Rady (WE) nr 2252/2004 z dnia 13 grudnia 2004 r. w sprawie norm dotyczących zabezpieczeń i danych biometrycznych w paszportach i dokumentach podróży wydawanych przez państwa członkowskie⁴⁷. Regulacje zawarte w akcie służą zwiększeniu stopnia zabezpieczeń dokumentów podróży, jak również związku między posiadaczem a jego paszportem oraz dokumentem podróży, co jest istotnym czynnikiem w dziedzinie ochrony przed ich bezprawnym użyciem. Rozporządzenie ustanawia jedynie te wymogi, które nie są niejawnie i zgodnie z zaleceniami powinny być uzupełnione wymogami, które mogą pozostać tajne w celu uniknięcia ryzyka podrabiania i przetwarzania dokumentów.

Jak stanowi art. 1 pkt 2 rozporządzenia: „Paszporty oraz dokumenty podróży zawierają w wysokim stopniu zabezpieczony nośnik pamięci, w którym znajduje się obraz twarzy. Państwa członkowskie mogą również dołączyć dwa płaskie odciski palców w interoperacyjnych formatach. Dane są zabezpieczane, a nośnik pamięci posiada wystarczającą pojemność i wydajność, aby zagwarantować integralność, autentyczność i poufność tych danych”. Zgodnie z art. 3 pkt 2 każde państwo członkowskie „wyznacza jeden organ odpowiedzialny za drukowanie paszportów i dokumentów podróży. Nazwę tego organu przekazuje do wiadomości Komisji oraz innych państw członkowskich. Ten sam organ może zostać wyznaczony przez dwa lub więcej państw członkowskich”. Z kolei jak stanowi art. 4 pkt 3: „Dane biometryczne są gromadzone i przechowywane na nośniku pamięci w paszportach i dokumentach podróży w celu wydawania tych dokumentów. Do celów niniejszego rozporządzenia

---

⁴⁶ Art. 18 pkt 1 ustawy z dnia 13 lipca 2006 r. o dokumentach paszportowych.

⁴⁷ Dz.U.UE.L.2004.385.1 z dnia 29.12.2004.

identyfikatory biometryczne przechowywane w paszportach i w dokumentach podróży wykorzystywane są wyłącznie w celu sprawdzania: a) autentyczności paszportu lub dokumentu podróży; b) tożsamości jego posiadacza za pomocą bezpośrednio dostępnych porównywalnych cech w przypadkach, gdy okazanie paszportu lub dokumentu podróży wymagane jest zgodnie z przepisami”.

Zgodnie z załącznikiem do Rozporządzenia Rady (WE) nr 2252/2004 (*Minimalne normy dotyczące zabezpieczeń paszportów i dokumentów podróży wydawanych przez państwa członkowskie*) zabezpieczenia dokumentów obejmują: materiał, z którego wykonane są paszporty i dokumenty podróży, stronę z danymi osobowymi nadającą się do odczytu maszynowego, zabezpieczenia przed kopiowaniem, określone techniki wydawania.

Papier stosowany w częściach paszportu lub dokumentu podróży, w których znajdują się dane dotyczące osoby lub inne dane, musi spełniać następujące minimalne wymagania:

- brak wybielaczy optycznych⁴⁸,
- dwutonowe znaki wodne⁴⁹,
- substancje zabezpieczające chroniące przed próbami fałszowania poprzez wywabianie przy użyciu środków chemicznych,
- barwne włókna (częściowo obserwowalne w świetle białym i częściowo obserwowalne w świetle UV lub niewidoczne i wykazujące luminescencję w co najmniej dwóch kolorach),
- broki⁵⁰ wykazujące luminescencję w świetle UV (obowiązkowe na naklejkach),
- zaleca się stosowanie nici łączącej kartki z okładką dokumentu.

Paszporty lub dokumenty podróży wydawane przez państwa członkowskie UE zawierają stronę z danymi osobowymi nadającą się do odczytu maszynowego. Jest ona zgodna z wytycznymi zawartymi w dokumencie ICAO 9303. Zdjęcie posiadacza dokumentu umieszcza się także na tej stronie i jest ono scalone z materiałem, z którego ją wykonano⁵¹.

---

⁴⁸ Papier zabezpieczony, który nie zawiera wybielaczy optycznych, jest „martwy optycznie” w promieniowaniu UV (ultrafioletowym); podłoże pozbawione wybielacza optycznego – papier zabezpieczony (np. wyprodukowany w 25% do 100% z włókna bawełnianego) stosowany jest m.in. do druku banknotów; za: *Glosariusz PRADO*, op. cit.

⁴⁹ Znak wodny to obraz, znak drukarski lub tekst, który otrzymywany jest poprzez wywarcie nacisku na podłoże podczas produkcji, co powoduje różnicowanie grubości papieru; znak wodny dwutonowy jednocześnie zawiera elementy pozytywowe i negatywowe; za: *Glosariusz PRADO*, op. cit.

⁵⁰ Broki – małe barwne krążki o właściwościach fluorescencyjnych (widoczne w promieniowaniu UV) dodane do masy papierniczej podczas produkcji podłoża papierowego; w normalnym oświetleniu broki fluoryzujące mogą być widoczne lub niewidoczne; za: *Glosariusz PRADO*, op. cit.

⁵¹ Pkt 2 załącznika *Minimalne normy dotyczące zabezpieczeń paszportów i dokumentów podróży wydawanych przez państwa członkowskie*.

Zgodnie z pkt. 3 załącznika możliwe są następujące techniki druku:

- A. Druk w tle: dwutonowe gilosze⁵² lub ich odpowiedniki; druk irysowy⁵³, w miarę możliwości fluorescencyjny; nadruk widoczny w świetle UV; motywy skutecznie zapobiegające podrabianiu i przerabianiu (w szczególności na stronie zawierającej dane osobowe) z możliwością zastosowania mikro-druku; na papierowych stronach paszportu lub dokumentu podróży i na naklejkach należy stosować farby reaktywne⁵⁴; jeżeli papier paszportu lub dokumentu podróży jest dobrze zabezpieczony przed próbami fałszowania, użycie farb reaktywnych jest fakultatywne.
- B. Druk formularza: z umieszczonym mikrodrukem (o ile nie został już umieszczony w druku w tle).
- C. Numeracja: na wszystkich wewnętrznych stronach paszportu lub dokumentu podróży powinien być wydrukowany lub perforowany niepowtarzalny numer dokumentu, natomiast na kartach paszportowych niepowtarzalny numer powinien być scalony z wykorzystaniem tej samej techniki, która stosowana jest w przypadku danych osobowych. Ponadto zaleca się, aby na kartach paszportowych numer dokumentu był widoczny po obu stronach karty. Gdy dane osobowe umieszczone są na naklejce, numer dokumentu powinien być wydrukowany przy zastosowaniu farby fluorescencyjnej⁵⁵, przy tym stosowanie specjalnego kroju cyfr lub liter jest obowiązkowe. W przypadku gdy dane osobowe umieszczane są na naklejkach lub wewnętrznych stronach z nie laminowanego papieru, stosuje się także druk wklęsły efektem kątowym⁵⁶, mikrotekst i farbę o właściwościach zmiennych optycznie oraz

---

⁵² Gilosze to ornamenty składające się ze splecionych linii ciągłych, które tworzą wzory geometryczne; w druku zabezpieczającym wykorzystywane są w celu utrudnienia ponownego wykonania i reprodukcji; za: *Glosariusz PRADO*, op. cit.

⁵³ Druk irysowy to metoda uzyskiwania efektów barwnych stosowana w druku offsetowym, która ma uniemożliwić dokonanie separacji barwnej lub kopiowanie dokumentów zabezpieczonych; druk irysowy subtelnie łączy ze sobą barwy tak, że powstaje płynne przejście jednej barwy w drugą; za: *Glosariusz PRADO*, op. cit.

⁵⁴ Farby reaktywne są jednym z typów farby rozpuszczalnej; rozpuszczają się w niektórych rozpuszczalnikach lub wodzie; dzięki zastosowaniu tego typu farby określone fragmenty druku zabezpieczającego/ tła znikają lub blakną, np. gdy fałszerz próbuje usuwać lub zmieniać nadrukowany na nim tekst; za: *Glosariusz PRADO*, op. cit.

⁵⁵ Farba fluorescencyjna widoczna jest w normalnym oświetleniu i fluoryzuje w promieniowaniu UV; fluorescencja jest krótkotrwałą emisją światła, która ustaje praktycznie natychmiast po wygaszeniu źródła światła – w ciągu 8-10 sekund; za: *Glosariusz PRADO*, op. cit.

⁵⁶ Druk wklęsły (wklęsłodruk) to technika nanoszenia środka kryjącego, która pozwala uzyskać wypukły, wyczuwalny dotykowo relief (element wyczuwalny dotykowo); można go również dostrzec w oświetleniu kątowym; za: *Glosariusz PRADO*, op. cit.

dyfrakcyjno-obrazowe elementy optycznie zmienne⁵⁷ (DOVID). Na kartach paszportowych, które wykonane są w całości z tworzywa sztucznego, stosuje się również dodatkowe zabezpieczenia w postaci hologramów⁵⁸ zmienno-obrazowych, przez zastosowanie przynajmniej dyfrakcyjno-obrazowego elementu optycznie zmiennego (DOVID) lub równoważnych środków.

Na stronie zawierającej dane osobowe stosuje się zabezpieczenie OVD lub element o równoważnym charakterze, który zapewnia ten sam poziom identyfikacji i bezpieczeństwa co hologram mający obecnie zastosowanie w ujednoliconym formacie wizowym. Hologramy OVD powinny być scalone z dokumentem jako element struktury warstwowej skutecznie chroniącej przed podrabianiem i przerabianiem.

Zgodnie z pkt. 5 załącznika możliwe są następujące techniki wydawania paszportów i dokumentów podróży:

- druk laserowy,
- druk termotransferowy⁵⁹,
- druk atramentowy,
- techniki fotograficzne,
- grawerowanie laserowe, które skutecznie penetruje warstwę karty przy zachowaniu cech bezpieczeństwa.

Warto również podkreślić, że poza zabezpieczeniami technicznymi, o których była mowa powyżej, ochrona dokumentów (w tym dokumentów paszportowych), szczególnie w kontekście nielegalnej migracji, powinna obejmować warunki, na które wskazuje R. Lewandowski:

- 1) nadzór nad produkcją, personalizacją i wydawaniem dokumentów,
- 2) odpowiednie technologie, umiejętności, know-how w zakresie produkcji optymalnie zabezpieczonych dokumentów,
- 3) zabezpieczenie infrastruktury krytycznej służącej wytwarzaniu dokumentów,
- 4) polityka i regulacje prawne dotyczące bezpieczeństwa identyfikacyjnego,
- 5) współpraca międzynarodowa służąca zapewnieniu bezpieczeństwa granic i dokumentów⁶⁰.

---

⁵⁷ Elementy optycznie zmienne (OVD) to zabezpieczenia ukazujące różne informacje w zależności od kąta obserwacji lub warunków oświetlenia; zmiana wyglądu jest odwracalna, przewidywalna i powtarzalna; za: *Glosariusz PRADO*, op. cit.

⁵⁸ Hologram jest rodzajem elementu dyfrakcyjnego optycznie zmiennego (DOVID); możliwe są różne efekty, np. hologramy 2D, w których zmieniają się struktura i barwy, hologramy 3D, z obrazami, hologramy z efektami kinematycznymi; za: *Glosariusz PRADO*, op. cit.

⁵⁹ W druku termotransferowym półtony generowane są przez rastrowanie; po przeniesieniu jednorodnej warstwy barwnej widoczne są punkty lub powierzchnia o ostrych konturach; druk tego rodzaju jest jedną z metod stosowanych do integracji danych personalnych (wizerunku) podpisu z podłożem; za: *Glosariusz PRADO*, op. cit.

⁶⁰ *Dokumenty a nielegalna migracja i bezpieczeństwo publiczne*, „Człowiek i Dokumenty”, nr 36 (styczeń-marzec 2015), ww1.pwppw.pl/kwartalnik_archiwum.html?id=47&magCid=239; dostęp

Biorąc pod uwagę znaczenie paszportów jako dokumentów potwierdzających tożsamość i dających prawo do przekraczania granicy, a także pobytu poza nią, mając na uwadze również zabezpieczenia techniczne – w niniejszym artykule odnoszące się do paszportów wydawanych przez państwa członkowskie UE, alarmujące wydają się doniesienia wskazujące, że ani ochrona tych dokumentów, ani działania służb, a także regulacje służące ochronie granic Unii Europejskiej nie są wystarczające.

Jak donosi amerykański portal Politico, w ciągu ostatnich pięciu lat podwoiła się liczba zgubionych lub skradzionych dokumentów paszportowych wydanych przez państwa Unii⁶¹. K. Izak z kolei podaje przykład arabskojęzycznego konta funkcjonującego na portalu społecznościowym, które zawiera m.in. informację o możliwości wyrobienia francuskiego paszportu i dowodu osobistego, łącznie z dokumentem nadania obywatelstwa. Płatność za dokumenty uiszcza się po odebraniu ich z ambasady Francji w Turcji⁶². Inne doniesienie dotyczy aresztowania w Stambule podejrzanych o przynależność do Państwa Islamskiego Syryjczyków, którzy w bagażu mieli 148 paszportów wielu państw Europy⁶³.

Jak wskazano na początku artykułu, palącym problemem jest kwestia weryfikacji tożsamości osób przy pomocy dokumentów paszportowych wydawanych lub wskazujących na wydanie ich przez organy krajów, z których pochodzą obecnie zalewający Europę migranci, w tym głównie osoby emigrujące z terenów Syrii. W grudniu 2015 r. służby austriackie aresztowały w Salzburgu dwóch obywateli Francji algierskiego pochodzenia, którzy przekroczyli granicę Grecji dzięki sfałszowanym syryjskim paszportom. Jak ustalono, do Europy dotarli wraz z terrorystami odpowiedzialnymi za zamachy w Paryżu z 13 listopada 2015 r.⁶⁴

Szczególnym problemem jest weryfikacja tożsamości osób posługujących się autentycznymi paszportami lub innymi dokumentami tożsamości, które zostały skradzione, zgubione, sprzedane lub wypełnione na skradzionych blankietach⁶⁵. Jak podkreśla K. Izak, Państwo Islamskie produkuje dokumenty, korzystając z urzędzeń znajdujących się w zakładach poligraficznych irakijskich i syryjskich miast. Może mieć także dostęp do danych biometrycznych obywateli Syrii i dokonywać kradzieży ich tożsamości, co pozwala na wytwarzanie autentycznych paszportów. Według niektórych bojowników paszporty po przyjeździe do Syrii zostały im odebrane, a jedyną możliwością

---

z dnia 27.03.2016 r.

⁶¹ www.politico.eu/article/europes-fake-forged-stolen-passport-epidemic-visa-free-travel-rights/; dostęp z dnia 26.03.2016 r.

⁶² *Imigranci a prawo, dokumenty i bezpieczeństwo narodowe*, op. cit.

⁶³ Ibidem.

⁶⁴ Ibidem.

⁶⁵ www.dailymail.co.uk/news/article-3418754/ISIS-using-sophisticated-fake-Syrian-Iraqi-passports-smuggle-jihadists-Europe-amid-migrant-crisis-warn-British-intelligence.html; dostęp z dnia 26.03.2016 r.

ich odzyskania było zadeklarowanie przeprowadzenia zamachu terrorystycznego w kraju zamieszkania⁶⁶.

Według portalu Politico sfałszowane europejskie paszporty są znacznie droższe od tych z Bliskiego Wschodu. Według organów policyjnych reprezentujących różne kraje europejskie cena skradzionego, zgubionego lub sfałszowanego dokumentu paszportowego, mającego wskazywać na wydanie go przez państwo członkowskie UE, waha się od 2000 do 7000 euro⁶⁷. Paszporty syryjskie z kolei można nabyć już za 250 dolarów⁶⁸. Ponadto inne oferowane w Internecie syryjskie dokumenty to m.in. dowody osobiste, krajowe i międzynarodowe prawo jazdy poświadczane przez syryjskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych, poświadczenia i świadectwa zawarcia związku małżeńskiego, ukończenia szkoły⁶⁹.

Największego zagrożenia w omawianej sferze należy chyba szukać w tym, że nie są znane instrumenty, które europejskim służbom odpowiedzialnym za kontrolę dokumentów paszportowych pozwoliłyby na weryfikację tożsamości osób posługujących się autentycznymi paszportami lub innymi dokumentami tożsamości zdobytymi w nielegalny sposób. Innym zagrożeniem jest również brak odpowiedniego sprzętu, a także specjalistów w dziedzinie weryfikacji autentyczności dokumentów w miejscach, gdzie codziennie, masowo przekraczane są przez imigrantów granice Europy.

Działanie systemu SIS II obejmuje jedynie osoby, które są poszukiwane w celu aresztowania ich i wydania na podstawie europejskiego nakazu aresztowania lub które poszukiwane są w celu aresztowania ich i ekstradycji – czyli takie, których tożsamość jest znana w jakimś zakresie organom ścigania. System Eurodac z kolei zawiera dane osób zatrzymanych przez właściwe organy kontrolne w związku z nielegalnym przekroczeniem lądowej, morskiej lub powietrznej granicy. Oba systemy działają zatem wybiórczo i nie są w stanie wychwytywać osób, które „legalnie” przekraczają granice Unii Europejskiej, legitymując się dokumentami nieautentycznymi – jeśli nie zostanie to ujawnione – i które nie widnieją w żadnym z systemów.

Warunkiem, który jako jedyny, zdaniem Hugo Grocjusza, powinien być stawiany cudzoziemcom, jest przestrzeganie praw obowiązujących na danym terytorium⁷⁰. Niestety, obecna sytuacja, w tym zderzenie obcych kulturowo cywilizacji, wymaga,

---

⁶⁶ *Imigranci a prawo, dokumenty i bezpieczeństwo narodowe*, op. cit.

⁶⁷ www.politico.eu/article/europes-fake-forged-stolen-passport-epidemic-visa-free-travel-rights/; dostęp z dnia 26.03.2016 r.

⁶⁸ <http://www.theguardian.com/world/2015/nov/17/how-easy-is-it-to-buy-fake-syrian-passport>; dostęp z dnia 26.03.2016 r.

⁶⁹ *Imigranci a prawo, dokumenty i bezpieczeństwo narodowe*, op. cit.

⁷⁰ H. Grocjusz, *Wolność mórz*, czyli *Dysertacja o prawie, jakie przysługuje Holendrom do handlu z Indiami*, z dodatkiem, który zawiera wyjątki z dzieła Grotiusa „*O prawie wojny i pokoju*” oraz z rozprawy Jana Seldena „*O morzu zamkniętym*”, tłum. R. Bierzanek, Warszawa 1995, s. 12; za: A. Maksimczuk, L. Sidorowicz, *Ochrona granic i obsługa ruchu granicznego*, Warszawa 2007, s. 18.

aby Europa sama zadbała o obowiązujące na jej terenie prawa. Służby unijne, organy z nimi współpracujące i decydenci powinni zatem skonsolidować już funkcjonujące systemy, regulacje, procedury lub powołać takie, które przy aktualnej, szerokiej wiedzy dotyczącej zagrożeń terrorystycznych związanych z falą migracji do Europy pozwolą w jak największym stopniu im przeciwdziałać.

LITERATURA:

1. BAKALARCZYK-BURAKOWSKA K., LEWANDOWSKI R., SIEMIANOWSKI T., *Przygotowanie policjanta do wykorzystywania przez Policję dorobku prawnego Schengen*, Centrum Szkolenia Policji, Legionowo 2015.
2. GROCIJUSZ H., *Wolność mórz, czyli Dysertacja o prawie, jakie przysługuje Holendrom do handlu z Indiami, z dodatkiem, który zawiera wyjątki z dzieła Grotiusa „O prawie wojny i pokoju” oraz z rozprawy Jana Seldena „O morzu zamkniętym”, tłum. R. Bierzaniek*, Warszawa 1995.
3. *Glosariusz PRADO*, Rada Unii Europejskiej, www.consilium.europa.eu/prado/pl/prado-glossary/prado-glossary.pdf
4. IZAK K., *Imigranci a prawo, dokumenty i bezpieczeństwo narodowe*, „Człowiek i Dokumenty”, nr 40 (styczeń-marzec 2016), ww1.pwppw.pl/kwartalnik_biezacy_numer.html?id=51&magCid=267
5. LEWANDOWSKI R., *Dokumenty a nielegalna migracja i bezpieczeństwo publiczne*, „Człowiek i Dokumenty”, nr 36 (styczeń-marzec 2015), ww1.pwppw.pl/kwartalnik_archiwum.html?id=47&magCid=239
6. MAKSIMCZUK A., SIDOROWICZ L., *Ochrona granic i obsługa ruchu granicznego*, Warszawa 2007.
7. OCZAPOWSKI J.B., *Ustawodawstwo paszportowe. Studium teorii zarządu wewnętrznego w formie ustnego wykładu*, Biblioteka Umiejętności Prawnych, IV MISCELLANEA, Warszawa 1882.
8. WASILEWSKI A., *Paszporty (akty prawne o cudzoziemcach w polskiej praktyce konsularnej) 1918-1998*, MSZ Departament Konsularny i Polonii, Warszawa 2003.
9. WASILEWSKI A., *Wizy (akty prawne o cudzoziemcach w polskiej praktyce konsularnej) 1918-1998*, MSZ Departament Konsularny i Polonii, Warszawa 2003.

AKTY PRAWNE:

1. Decyzja Rady 2007/533/WSiSW z dnia 12 czerwca 2007 r. w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen drugiej generacji (SIS II), Dz.U.UE.L.2007.205.63 z dnia 7.08.2007.
2. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 603/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia systemu Eurodac do porównywania odcisków palców w celu skutecznego stosowania rozporządzenia (UE) nr 604/2013 w sprawie ustanowienia kryteriów i mechanizmów ustalania państwa członkowskiego odpowiedzialnego za roz-

patrzenie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej złożonego w jednym z państw członkowskich przez obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca oraz w sprawie występowania o porównanie z danymi Eurodac przez organy ścigania państw członkowskich i Europol na potrzeby ochrony porządku publicznego, oraz zmieniające rozporządzenie (UE) nr 1077/2011 ustanawiające Europejską Agencję ds. Zarządzania Operacyjnego Wielkoskalowymi Systemami Informatycznymi w Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości (wersja przekształcona), Dz.U.UE.L.2013.180.1 z dnia 29.06.2013.

3. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 767/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. w sprawie Wizowego Systemu Informacyjnego (VIS) oraz wymiany danych pomiędzy państwami członkowskimi na temat wiz krótkoterminowych (rozporządzenie w sprawie VIS), Dz.U.UE.L.2008.218.60 z dnia 13.08.2008.
4. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1683/95 z dnia 29 maja 1995 r. ustanawiające jednolity formularz wizowy, Dz.U.UE.L.1995.164.1 z dnia 14.07.1995.
5. Rozporządzenie Rady (WE) nr 2252/2004 z dnia 13 grudnia 2004 r. w sprawie norm dotyczących zabezpieczeń i danych biometrycznych w paszportach i dokumentach podróży wydawanych przez Państwa Członkowskie, Dz.U.UE.L.2004.385.1 z dnia 29.12.2004.
6. Rozporządzenie (WE) nr 1987/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. w sprawie utworzenia, funkcjonowania i użytkowania Systemu Informacyjnego Schengen drugiej generacji (SIS II), Dz.U.UE.L.2006.381.4 z dnia 28.12.2006.
7. Ustawa z dnia 13 lipca 2006 r. o dokumentach paszportowych, Dz.U.2013.26 z dnia 27.02.2013.
8. Ustawa z dnia 14 lipca 1936 r. o paszportach, Dz.U.1936.56.404 z dnia 22.07.1936.
9. Ustawa z dnia 17 lipca 1924 r. w sprawie opłat za paszporty na wyjazd za granicę, Dz.U.1924.69.672 z dnia 8.08.1924.

ŹRÓDŁA INTERNETOWE:

1. www.bbc.com/news/world-europe-34818994
2. www.lefigaro.fr/actualite-france/2015/11/14/01016-20151114ARTFIG00253-attentats-de-paris-chronologie-d-une-nuit-d-horreur.php
3. www.lefigaro.fr/flash-actu/2015/11/14/97001-20151114FILWWW00177-attentats-le-passeport-syrien-retrouve-a-paris-appartenait-a-un-migrant-enregistre-en-grece.php
4. www.theguardian.com/world/2015/nov/15/why-syrian-refugee-passport-found-at-paris-attack-scene-must-be-treated-with-caution
5. www.independent.co.uk/news/world/middle-east/paris-terror-attack-the-booming-black-market-for-fake-syrian-passports-a6744041.html
6. www.theguardian.com/world/2015/nov/17/how-easy-is-it-to-buy-fake-syrian-passport

7. www.dailymail.co.uk/news/article-3418754/ISIS-using-sophisticated-fake-Syrian-Iraqi-passports-smuggle-jihadists-Europe-amid-migrant-crisis-warn-British-intelligence.html
8. www.politico.eu/article/europes-fake-forged-stolen-passport-epidemic-visa-free-travel-rights/

THE IMPORTANCE OF PASSPORT DOCUMENTS' PROTECTION IN THE CONTEXT OF CURRENT TERRORIST THREATS IN EUROPE

Abstract. The article's main focus is current terrorist threat in European Union and the importance of protecting passport documents in the face of recent developments. The systems of SIS II, VIS, Eurodac, created for security reasons of each of the Member States of the EU, work selectively, detecting in its records only certain categories of data, unable to discern others. As it turned out shortly after the terrorist attack in Paris, one of the attackers was using a false Syrian passport and entered Europe along the migrant trail. The EU systems, as it appears according to the author, seems insufficient and contains gaps that allow migrants to freely cross EU borders using forged passports. Taking into consideration the migration crisis and the threat of terrorism, the ways to better register and screen the migrants should be extended to a new security level with corresponding systems.

Keywords: security, EU law, the Schengen zone, passport documents security, terrorism.

